

VERTAALD DOOR ...

Een vertaler over zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem, en de oplossing ervan.

Elbrich Fennema

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Het grootste probleem bij een vertaling uit het Japans – dus ook bij *De moord op Commendatore* van Haruki Murakami – is het Japans zelf. Dat kent namelijk drie typen schrift: twee fonetische schriften en één ideogrammschrift (de karakters). Het is daardoor mogelijk dat je de betekenis van een woord kent (omdat je de betekenis van de karakters kent), maar niet weet hoe je het uitspreekt. En het omgekeerde kan ook: je kent het woord, maar weet niet met welke karakters je het schrijft. Je kunt in dat geval je toevlucht nemen tot een van de fonetische schriften.

Pas rond hun vijftiende, in de derde klas van de middelbare school, hebben Japanse kinderen alle 1850 standaardkarakters geleerd. In *De moord op Commendatore* komt de dertienjarige Marie voor, die dus nog niet alle karakters kent. Door fonetisch schrift te gebruiken, kan Murakami laten zien wat moeilijke woorden zijn voor Marie. Als ze de woorden 晴天の霹靂 ('donderslag bij heldere hemel') hoort, herhaalt ze die als 'せいてんのへきれき?' ('seiten no hekireki?'), zonder de betekenis te kennen. In het Nederlands kun je die truc niet gebruiken, omdat we geen verschillende schriftsoorten hebben.

Hoe hebt u het opgelost?

Je zoekt andere manieren om recht te doen aan het taalniveau van een dertienjarige – zonder dat het jip-en-janneketaal wordt, want dat is de brontekst totaal niet. In dit geval kent Marie een woord niet, en de onzekerheid die haar bij het lezen overvalt, wordt nu weergegeven als: 'Donder ...?' Het grappige is dat leestekens de oplossing vormden: ...? . Want dat zijn eigenlijk een soort ideogrammen.

Elbrich Fennema vertaalde – samen met Luk Van Haute – Haruki Murakami's jongste boek: de dubbelroman *De moord op Commendatore*. Ze doet verslag van dit proces en de naweën ervan op haar blog 'Waar ik over denk als ik Murakami vertaal' (zie www.onzetaal.nl/fennema). Ze wisselt het vertalen uit het Japans af met tuinieren, koken en schrijven.

Foto: Fotopersbureau HCA / Patrick Harderwijk